

Ζ4

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Βασιλίσσης Σοφίας 2, 106 74 Αθήνα
Τηλ.: 7251000, Fax: 7244620

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΟΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΚΛΟΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΛΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	2
1. Ιστορικά	3
2. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον όπως απορρέει από το κείμενο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση	4
2.1 Στόχοι και αρχές	4
2.1.1 Γενικά	4
2.1.2 Δημιουργία ενοποιημένου οικονομικά χώρου και προστασία του περιβάλλοντος	4
2.1.3 Αρχή της Επικουρικότητας	5
2.1.4 Λήψη αυστηρότερων περιβαλλοντικών μέτρων από τα κράτη-μέλη	5
3. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον όπως καθορίζεται στα Κοινοτικά προγράμματα δράσης	6
3.1 Ιστορικά	6
3.2 Το πέμπτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον	6
3.2.1 Γενικά	7
3.2.2 Επιλεγμένοι τομείς παρεμβάσεως	8
3.2.2.1 Βιομηχανία	8
3.2.2.2 Ενέργεια	8
3.2.2.3 Μεταφορές	8
3.2.2.4 Γεωργία	10
3.2.2.5 Τουρισμός	10
3.2.3 Τρόπος υλοποίησης του προγράμματος	10
4. Η υποχρέωση της Ελλάδας για την τήρηση των Κοινοτικών περιβαλλοντικών διατάξεων και ο έλεγχος που ασκείται από τα Κοινοτικά όργανα	12
4.1 Τα ειδή των κοινοτικών διατάξεων	12
4.2 Έλεγχος από τα κοινοτικά όργανα	12
4.2.1 Προκαταρκτικά στάδια	14
4.2.2 Προσφυγή κατά της Ελλάδας	14
4.2.2.1 Προδικαστικό στάδιο	14
4.2.2.2 Η διαδίκασία ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου	15
4.2.3 Προβλήματα εφαρμογής των Κοινοτικών περιβαλλοντικών διατάξεων από την Ελλάδα – η κατάσταση μέχρι σήμερα	16
4.3.1 Γενικά	16
4.3.2 Η κατάσταση σε διάφορους επιμέρους τομείς	17
5. Τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών προς τα Κοινοτικά όργανα σε περίπτωση παράβασης των Κοινοτικών περιβαλλοντικών διατάξεων	19
5.1 Γενικά.....	19
5.2 Δικαιώμα πληροφόρησης	19
5.3 Καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή	20
5.4 Αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	21
5.5 Προσφυγή στον διαμεσολαβητή	21
5.6 Ενημέρωση των Ελλήνων Ευρωβουλευτών	22
6. Δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών προς τις εθνικές αρχές	23
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Έντυπο καταγγελίας	31
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Κατάλογος Κοινοτικής νομοθεσίας	

Το κείμενο ολοκληρώθηκε τον Ianouáριο του 1995.

Σύνταξη: Α. Καλλία - Αντωνίου

Μακέτα εξωφύλλου: Στέλιος Κούτριας

Ευχαριστούμε θερμά το Μουσείο Γουλανδρή για το φωτογραφικό υλικό που μας διέθεσε.

Εκδότης:

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα

Βασ. Σοφίας 2, 106 74 Αθήνα

Το περιεχόμενο του παρόντος εντύπου δεν εκφράζει απαραίτητα τις επίσημες απόψεις των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, για σκοπούς μη εμπορικούς, με αναφορά της πηγής.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Μουσείο Γουλανδρή: Σελ. 3, 11, 13, 20, 28

Αρχείο Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Σελ. 6, 9, 15, 17, 22, 25

Στέλιος Κούτριας: Εξώφυλλο και σελ. 23

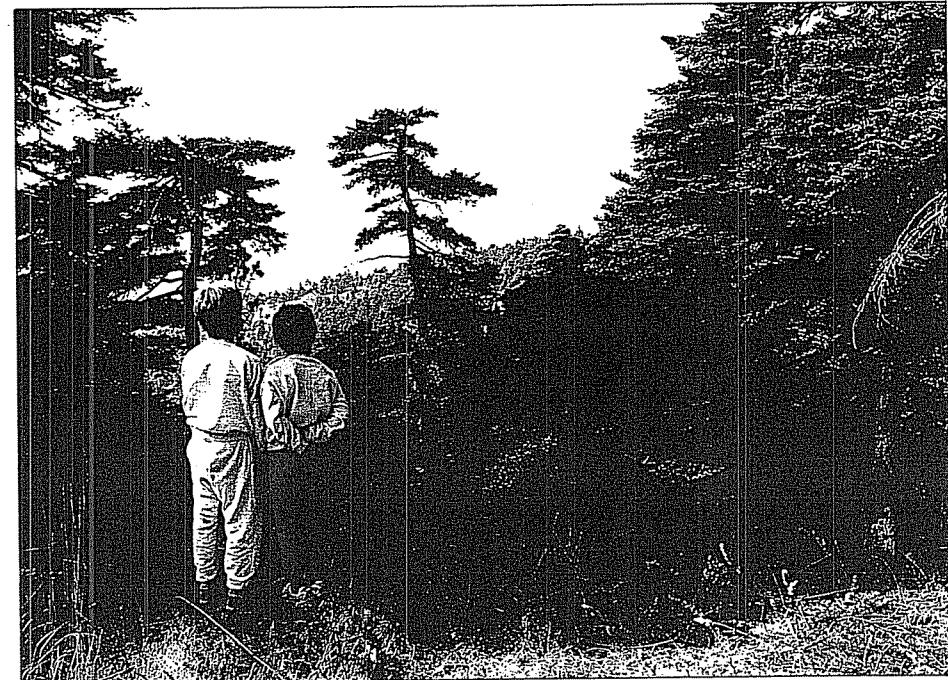
Kαθώς ο αιώνας μας βαδίζει προς το κλείσιμό του, τα περιβαλλοντικά προβλήματα αποκτούν όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα και παγκόσμια εμβέλεια. Η αλλαγή του κλίματος, η εξάντληση του όζοντος, η μείωση της βιοποικιλότητας, η αποδάσωση, η ενεργειακή κρίση, απειλούν πλέον την οικολογική ισορροπία ολόκληρου του πλανήτη.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να προσαρμόσει την περιβαλλοντική της πολιτική και να αναλάβει τις ευθύνες της σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.

Τα επόμενα χρόνια αναμένεται αύξηση του διεθνούς ανταγωνισμού και στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανοδικές τάσεις στις δραστηριότητες και την ανάπτυξη οι οποίες θα ασκήσουν ακόμα μεγαλύτερες πιέσεις στους φυσικούς πόρους, στο περιβάλλον και σε τελική ανάλυση στην ποιότητα της ζωής.

Από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης του Μάαστριχτ προστίθενται νέες διατάξεις και τίθενται νέοι στρατηγικοί στόχοι που διαμορφώνουν τα καθήκοντα και τα δικαιώματα των πολιτών για το περιβάλλον. Βρισκόμαστε στην έναρξη μιας περιόδου μεγαλύτερης συμμετοχής του πολίτη στη λήψη των αποφάσεων και αύξησης τις ευθύνης του για το περιβάλλον. Η ενσαμάτωση της περιβαλλοντικής πολιτικής στις άλλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η αυτοδέσμευση των παραγωγικών δυνάμεων με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για να επιτευχθεί ο στόχος της αειφορικής ανάπτυξης.

Το παρόν έντυπο έχει στόχο να παρουσιάσει την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον και τα καθήκοντα και δικαιώματα των ελλήνων πολιτών που απορρέουν από την πολιτική αυτή.

1. Ιστορικά

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), η οποία δημιουργήθηκε με την Συνθήκη του Μάαστριχτ που τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993, αποτελεί εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η οποία ιδρύθηκε το 1957 με τις Συνθήκες της Ρώμης¹.

Ενας από τους βασικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να προάγει την αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας. Η ανάπτυξη πρέπει να είναι "σταθερή, διαρκής, μη πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον" και να οδηγεί στη δημιουργία μιας κοινής αγοράς και μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Για την επίτευξη των στόχων αυτών η Ε.Ε. εφαρμόζει κοινή πολιτική και λαμβάνει κοινά μέτρα σε διάφορους τομείς. Το περιβάλλον είναι ένας από τους τομείς στον οποίο εφαρμόζεται κοινή πολιτική², η περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε.

¹Οι σημειώσεις βρίσκονται στο τέλος του κειμένου (σελ. 29).

2. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον όπως απορρέει από το κείμενο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση

2.1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ

2.1.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε. έχει τους ακόλουθους στόχους³:

- διατήρηση, προστασία, βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,
- προστασία της υγείας του ανθρώπου,
- συνετή και ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων,
- προώθηση μέτρων για την αντιμετώπιση σε διεθνές επίπεδο των περιφερειακών ή παγκόσμιων προβλημάτων περιβάλλοντος.

Η περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε. λαμβάνει υπόψη της την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας και στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές:

- της προφύλαξης και πρόληψης
- της καταπολέμησης των καταστροφών του περιβάλλοντος στην πηγή δημιουργίας τους
- και στην αρχή "ο ρυπαίνων - πληρώνει", που σημαίνει πως ο υπεύθυνος για την πρόκληση ρύπανσης, πληρώνει για να καθαρίσει το περιβάλλον.

Κατά την άσκηση της περιβαλλοντικής πολιτικής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

- τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα
- τα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα που μπορούν να προκύψουν από την ανάληψη δράσης για το περιβάλλον ή από την απουσία δράσης
- η οικονομική ανάπτυξη της Ε.Ε. στο σύνολό της και η ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της
- οι διαφορετικές συνθήκες του περιβάλλοντος στις περιοχές της Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί παράλληλα να συνάψει διεθνείς συμφωνίες για την προστασία του περιβάλλοντος με άλλα κράτη και με διεθνείς Οργανισμούς⁴. Ήδη, για παράδειγμα, έχει υπογράψει την Συμφωνία της Βιέννης για την προστασία του στρώματος του όζοντος καθώς και το Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ.

2.1.2 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Κύριος στόχος της Ε.Ε. είναι η δημιουργία ενοποιημένου οικονομικά χώρου, που θα αποτελείται από όλα τα κράτη μέλη⁵. Μέσα στον χώρο αυτό όλα τα προϊόντα θα πρέπει να κυκλοφορούν ελεύθερα. Πολλές φορές όμως η χρήση προϊόντων έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ένα παράδειγμα είναι τα αυτοκίνητα. Ένα αυτοκίνητο που κατασκευάσθηκε στη Γαλλία πρέπει να μπορεί ελεύθερα να πουληθεί στην Ελλάδα. Αυτό

προϋποθέτει ότι η νομοθεσία που διέπει την έγκριση κυκλοφορίας των αυτοκινήτων και τις επιτρεπόμενες επιπτώσεις τους στο περιβάλλον (καυσαέρια, τύπος καυσίμου που χρησιμοποιούν κ.λ.π.) δεν θα πρέπει να διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών.

Για να εναρμονισθούν οι νομοθετικές διατάξεις των κρατών μελών οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση στη δημιουργία και στη λειτουργία της κοινής αγοράς, η Συνθήκη για την Ε.Ε. δίνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη δυνατότητα να εκδίδει σχετικές Οδηγίες⁶.

Κατά τη σύνταξη των σχετικών προτάσεων Οδηγιών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να έχει σαν στόχο την, σε υψηλό επίπεδο, προστασία του περιβάλλοντος.

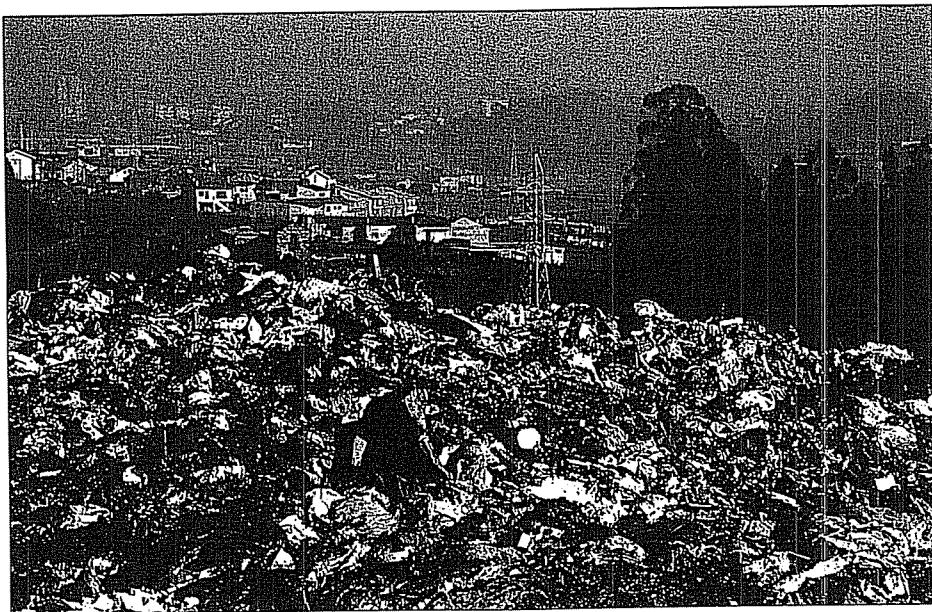
2.1.3 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ

Στον τομέα προστασίας του περιβάλλοντος η Ευρωπαϊκή Ένωση δρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Δραστηριοποιείται δηλαδή μόνον εάν, και στο βαθμό, που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται κατά συνέπεια λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο⁷.

2.1.4 ΛΗΨΗ ΑΥΣΤΗΡΟΤΕΡΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ

Η Ελλάδα έχει το δικαίωμα να θεσπίσει ή να διατηρήσει μέτρα ενισχυμένης προστασίας περιβάλλοντος, σε σχέση με τα κοινοτικά μέτρα⁸. Τα εθνικά αυτά μέτρα πρέπει να κοινοποιούνται προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στην περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στη Συνθήκη για την εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων, που αφορούν την ελεύθερη διακίνηση αγαθών στον χώρο της Κοινότητας, τότε η λήψη αυστηρότερων μέτρων από την Ελλάδα γίνεται μόνο υπό προϋποθέσεις που καθορίζονται στο κείμενο της Συνθήκης για την Ε.Ε.

3. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον όπως καθορίζεται στα Κοινωνικά Προγράμματα Δράσης

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Κατά τις δύο προηγούμενες δεκαετίες εφαρμόστηκαν τέσσερα κοινωνικά προγράμματα δράσεως για το περιβάλλον, τα οποία οδήγησαν στη θέσπιση 200 περίπου νομοθετικών πράξεων που καλύπτουν: τη ρύπανση της ατμόσφαιρας, των υδάτων και του εδάφους, τη διαχείριση των αποβλήτων, την προστασία όσον αφορά τις χημικές ουσίες και τη βιοτεχνολογία, τα πρότυπα προϊόντων, τις εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την προστασία της φύσεως.

Το 1993 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε το 5ο Πρόγραμμα Δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος⁹ με τίτλο "Στόχος η αειφορία".

3.2 ΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3.2.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η προσέγγιση που υιοθετήθηκε κατά τη διατύπωση του 5ου προγράμματος, διαφέρει ριζικά από εκείνη που εφαρμόστηκε στην περίπτωση των προηγούμενων προγραμμάτων δράσεως, και είναι απόλυτα εναρμονισμένη με τις αρχές που τίθενται από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά στην περιβαλλοντική πολιτική. Το 5ο Πρόγραμμα Δράσης έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- εστιάζεται στις ουσίες και τις δραστηριότητες που εξαντλούν τους φυσικούς πόρους ή βλάπτουν καθ' οιονδήποτε τρόπο το περιβάλ-

λον, και δεν περιμένει να ανακύψουν πρώτα, τα προβλήματα για να τα αντιμετωπίσει εκ των υστέρων (προληπτικός χαρακτήρας)

- προσπαθεί να αποτελέσει έναυσμα για αλλαγές στις σημερινές τάσεις και πρακτικές, οι οποίες είναι καταστροφικές για το περιβάλλον
- αποβλέπει στην αλλαγή της κοινωνικής συμπεριφοράς μέσω δημιουργίας πινεύματος κοινής ευθύνης μεταξύ όλων των τομέων της κοινωνίας. Στους τομείς αυτούς περιλαμβάνεται:
 - η δημόσια διοίκηση
 - οι δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις
 - το ευρύ κοινό
- εκτιμά ότι δεν απαιτείται νομοθεσία, σε κοινοτική ή εθνική κλίμακα, για όλες τις ενέργειες. Οι ενδιάμεσοι και οι απώτεροι στόχοι δεν αποτελούν κατ' ανάγκη νομικές υποχρεώσεις αλλά είναι επιδόσεις και επιτεύγματα που πρέπει να υλοποιηθούν για να δρομολογηθεί η πορεία προς την αειφόρο ανάπτυξη
- αντιμετωπίζει τα διάφορα περιβαλλοντικά θέματα όχι ως προβλήματα αλλά ως συμπτώματα κακής και καταχρηστικής διαχείρισης.

Τα πραγματικά προβλήματα είναι τα σημερινά καταναλωτικά πρότυπα συμπεριφοράς.

Προτεραιότητα δίδεται στα ακόλουθα πεδία δράσεως:

- α) διαχείριση των φυσικών πόρων σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας: έδαφος, νερό, φυσικές περιοχές και παράκτιες ζώνες
 - β) ολοκληρωμένος έλεγχος της ρύπανσης και πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων
 - γ) μείωση κατανάλωσης μη ανανεώσιμων μορφών ενέργειας
 - δ) βελτίωση στη διαχείριση συγκοινωνιών και μεταφορών
 - ε) δέσμεις μέτρων για να βελτιωθεί η ποιότητα του περιβάλλοντος στις αστικές περιοχές
- στ) εκτίμηση των βιομηχανικών κινδύνων, πυρηνικής ασφάλειας και ραδιοπροστασίας, με σκοπό τη βελτίωση της δημόσιας υγείας και ασφάλειας.

3.2.2 ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Πέντε τομείς έχουν επιλεγεί για παρέμβαση:

Βιομηχανία - Ενέργεια - Μεταφορές - Γεωργία - Τουρισμός

Οι τομείς αυτοί επελέγησαν λόγω:

- των ιδιαίτερα σημαντικών επιπτώσεων που έχουν στο περιβάλλον
- του σημαντικού τους ρόλου στην προσπάθεια για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης
- του ότι μια προσέγγιση σε Κοινωνικό επίπεδο μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τα προβλήματα που δημιουργούν οι τομείς αυτοί (αρχή επικουρικότητας).

Το πρόγραμμα δεν αποβλέπει μόνον στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά και στο όφελος και την αειφορία των ίδιων των τομέων στους οποίους γίνεται η παρέμβαση.

ανατεθεί στην Επιτροπή. Η Επιτροπή, μετά από ενδεχόμενη δεύτερη παραπομπή του θέματος στο Δικαστήριο, επειδή δεν εκτελέσθηκε απόφασή του, θα μπορεί να προτείνει την επιβολή κύρωσης οικονομικής φύσεως κατά της Ελλάδας. Μελετώνται ακόμα οι λεπτομέρειες για την πρακτική εφαρμογή του νέου αυτού μέτρου.

Στην πράξη τα κράτη συμμορφώνονται με την απόφαση του Δικαστηρίου, ιδίως όταν υπάρχει και δεύτερη προσφυγή. Σ' αυτό συμβάλλει η πολιτική πίεση των άλλων κρατών μελών καθώς και η συνεχής ανταλλαγή παροχών και ωφελημάτων στο πλαίσιο του κοινοτικού συστήματος. Παράδειγμα, εάν η Ελλάδα δεν μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο την Οδηγία 85/337 για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων θα αντιμετωπίζε το ενδεχόμενο να στερηθεί τα οικονομικά οφέλη των Διαρθρωτικών Ταμείων.

4.3 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ¹²

4.3.1 ΓΕΝΙΚΑ.

Κατ' αρχήν, όσον αφορά την εκτίμηση της κατάστασης εφαρμογής του συνόλου των κοινοτικών Οδηγιών, με ισχύ έως και την 31.12.1993 και για όλους τους τομείς κοινοτικής πολιτικής και όχι μόνον το περιβάλλον, η Ελλάδα πρέπει να εφαρμόζει 1.148 Οδηγίες μέχρι σήμερα. Έχει ανακοινώσει στην Επιτροπή μέτρα εφαρμογής για 1.011 Οδηγίες, δηλαδή 88,1%, που αποτελεί το χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με τα άλλα κράτη μέλη, με την Ιρλανδία δεύτερη με 88,7% και τρίτες την Γερμανία και Ιταλία με 88,9%. Το υψηλότερο ποσοστό κατέχει η Δανία με κοινοποίηση μέτρων για το 95,4% των Οδηγιών.

Όσον αφορά το περιβάλλον, οι εφαρμοστέες Οδηγίες στις 31.12.1993 ήταν 119. Η Ελλάδα έχει κοινοποιήσει στην Κοινότητα μέτρα για την εφαρμογή 100 Οδηγιών, ποσοστό δηλαδή 84%. Το χαμηλότερο ποσοστό κατέχει η Ιταλία με κοινοποίηση μέτρων για το 81% και το υψηλότερο η Δανία με 98%.

Ο αριθμός των παραβάσεων των κοινοτικών περιβαλλοντικών διατάξεων από τα κράτη μέλη έχει ως εξής:

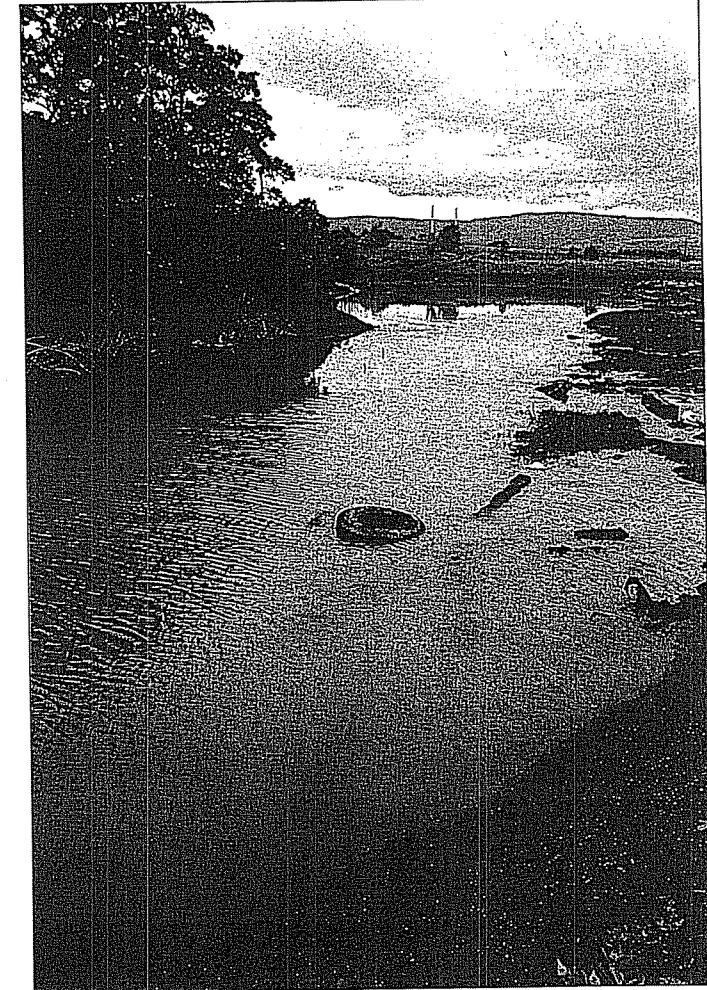
Εικαζόμενες παραβάσεις

1989	1990	1991	1992	1993	
46	45	59	77	46	Προειδοποιητικές επιστολές

Διαπιστωθείσες παραβάσεις

1989	1990	1991	1992	1993	
86	120	88	112	125	Προειδοποιητικές επιστολές
21	55	48	30	41	Αιτιολογημένες γνώμες
10	10	9	4	4	Προσφυγές στο Δικαστήριο

Παράλληλα προβλέπεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθ. Ε.Ε., η παραπομπή, πριν την έκδοση δικαστικής αποφάσεως (προδικαστική παραπομπή), υποθέσεων απ' όλα τα ελληνικά δικαστήρια προς το Ευρω-

παϊκό Δικαστήριο, με σκοπό την ερμηνεία των κοινοτικών διατάξεων.

4.3.2 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

ΑΠΟΒΛΗΤΑ

Η Επιτροπή περιμένει από την Ελλάδα να κοινοποιήσει τα μέτρα εκτέλεσης της Οδηγίας σχετικά με τις μπαταρίες που περιέχουν ορισμένες επικινδυνές ουσίες (91/157/EOK) και ετοιμάζεται να στείλει προειδοποιητική επιστολή στις ελληνικές αρχές για μη κοινοποίηση εθνικών μέτρων εκτέλεσης της Οδηγίας (93/86/EOK) σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές που περιέχουν ορισμένες επικινδυνές ουσίες.

Η εκτίμηση της Επιτροπής είναι ότι στην Ελλάδα τα απόβλητα εναποτί-

νικές αρχές, προκειμένου να λυθούν τυχόν προβλήματα που προκύπτουν στην μεταβατική αυτή περίοδο.

Αφού τεθεί σε ισχύ η Οδηγία, η Επιτροπή ελέγχει κατά πόσον η Ελλάδα, συμμορφώθηκε στις υποχρεώσεις που ανέλαβε ψηφίζοντας την Οδηγία¹¹. Συγκεκριμένα ελέγχει τα εξής :

- την κοινοποίηση της νομοθεσίας στην ίδια την Επιτροπή
- την συμβατότητα των εθνικών διατάξεων με τις διατάξεις της συγκεκριμένης Οδηγίας καθώς και με τους άλλους κανόνες του κοινοτικού δικαίου
- την πρακτική εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων.

Εάν η Επιτροπή, στο πλαίσιο του ελέγχου που ασκεί, διαπιστώσει ότι η Ελλάδα δεν τήρησε τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από τους κοινοτικούς κανόνες που αφορούν το περιβάλλον, προσπαθεί είτε με επιστολές, είτε με διμερείς διαβουλεύσεις να βοηθήσει την Ελλάδα να εκπληρώσει τις κοινοτικές της υποχρεώσεις.

Εάν παρ' όλα αυτά δεν υπάρχει αποτέλεσμα, εφαρμόζει την διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 169 Συνθ. ΕΟΚ, δηλαδή ασκεί προσφυγή κατά της Ελλάδας, γιατί παρέβη τις κοινοτικές διατάξεις.

Οι παραβάσεις στις οποίες μπορεί η Ελλάδα να υποπέσει διαιρέονται σε διαπιστωθείσες και εικαζόμενες.

Διαπιστωθείσες χαρακτηρίζονται οι παραβάσεις για τις οποίες η Επιτροπή κινεί αυτόματα και με δική της πρωτοβουλία τη διαδικασία του άρθρου 169 Συν. ΕΟΚ. Πρόκειται κυρίως για παραβάσεις που αφορούν τη μη κοινοποίηση ελληνικής νομοθεσίας ή την ελλειπή προσαρμογή των ελληνικών διατάξεων στις κοινοτικές.

Εικαζόμενες χαρακτηρίζονται οι υποθέσεις εκείνες των οποίων η εξέταση οδηγεί σε υποψία πιθανής παράβασης κοινοτικών διατάξεων.

Η Επιτροπή τις περισσότερες φορές λαμβάνει γνώση τέτοιων περιπτώσεων είτε από τις ερωτήσεις των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είτε από τις καταγγελίες στην Επιτροπή και τις αναφορές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ή από δικές της πηγές πληροφοριών.

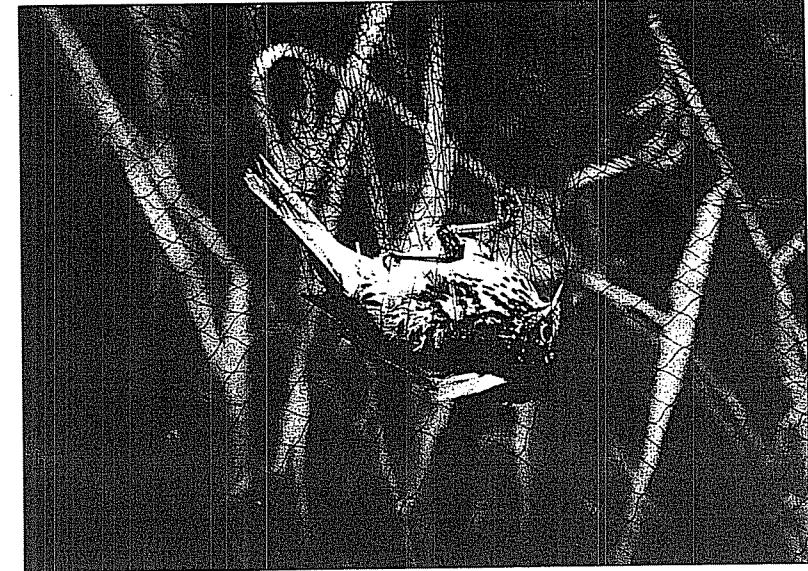
4.2.2 Η ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

4.2.2.1 ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Η διαδικασία ξεκινά επίσημα με την αποστολή μιας επιστολής της Επιτροπής προς τις Ελληνικές Αρχές (προειδοποιητική επιστολή) με την οποία αυτές καλούνται να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την παράβαση που διαπιστώθηκε. Η αποστολή της επιστολής αποτελεί αντικείμενο ειδικής απόφασης της Επιτροπής. Στην επιστολή η Επιτροπή ορίζει συγκεκριμένη προθεσμία μέσα στην οποία η Ελλάδα πρέπει να απαντήσει.

Εάν οι παρατηρήσεις των Ελληνικών αρχών στην πρώτη επιστολή δεν κριθούν ικανοποιητικές από την Επιτροπή ή εάν παρέλθει η προθεσμία που είχε τεθεί, τότε η Επιτροπή διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη για το θέμα, με μια δεύτερη επιστολή προς τις Ελληνικές αρχές.

Η επιστολή αυτή πρέπει αφ' ενός μεν να εκθέτει τους νομικούς και πραγματικούς λόγους της παράβασης, αφ' ετέρου δε να προτείνει στην

ελληνική κυβέρνηση τα μέτρα που θεωρεί ότι θα πρέπει να θεσπισθούν προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο στόχος της Οδηγίας.

4.2.2.2 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Εάν η Ελλάδα δεν συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Στο πλαίσιο της προσφυγής κατά του Ελληνικού Κράτους το Δικαστήριο μπορεί είτε:

- να διατάξει προσωρινά μέτρα. Το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα, εφ' όσον του το ζητήσει η Επιτροπή, να διατάξει προσωρινά μέτρα υπό την προϋπόθεση ότι επίκειται σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημιά και ότι τα μέτρα δεν προδικάζουν την απόφαση του Δικαστηρίου.
- να εκδόσει την τελική του απόφαση επί του θέματος. Το Δικαστήριο εξετάζει σε βάθος το θέμα και είτε το απορρίπτει, είτε αποδέχεται την προσφυγή της Επιτροπής αναγνωρίζοντας την παράβαση της Ελλάδας. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι, εφ' όσον η Επιτροπή προσέφυγε σ' αυτό, η Ελλάδα δεν ακολούθησε τα μέτρα που της υπέδειξε με την αιτιολογημένη γνώμη και άρα τα άμεσα αποτελέσματα της απόφασής του θα είναι η συμμόρφωση της Ελλάδας προς τις υποδείξεις αυτές.

Στην περίπτωση που η Ελλάδα δεν συμμορφώνεται με την απόφαση του Δικαστηρίου, μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, η Επιτροπή προσφέυγει για δεύτερη φορά στο Δικαστήριο. (Άρθρο 171 Συνθ. Ε.Ε.).

Με την Συνθήκη του Μάαστριχτ ενισχύεται η ευθύνη ελέγχου που έχει

4. Η υποχρέωση της Ελλάδας για τήρηση των Κοινοτικών περιβαλλοντικών διατάξεων και ο έλεγχος που ασκείται από τα Κοινοτικά Όργανα

4.1 ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Υπεύθυνο για τη μεταφορά και εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων, που αφορούν το περιβάλλον, στην ελληνική έννομη τάξη είναι το ελληνικό κράτος¹⁰.

Οι υποχρεώσεις της Ελλάδας διαφέρουν ανάλογα με το είδος της κοινοτικής διατάξης. Οι κοινοτικές διατάξεις διακρίνονται σε Κανονισμούς, Αποφάσεις ή Οδηγίες.

Οι **Κανονισμοί** είναι οι νόμοι της Κοινότητας. Ισχύουν ενιαία, απόλυτα και άμεσα σε όλα τα κράτη-μέλη. Συνέπεια της άμεσης ισχύος τους είναι το ότι στις περισσότερες περιπτώσεις δεν απαιτείται έκδοση οποιασδήποτε διοικητικής πράξης ή ακόμα και συμπληρωματικών μέτρων, για να καταστήσουν δυνατή την εφαρμογή τους στην Ελλάδα.

Οι Κανονισμοί που υπάρχουν στον τομέα του περιβάλλοντος είναι λίγοι και εκδηλώνουν συνήθως τη βούληση της Κοινότητας να δεσμευτεί από διεθνείς Συμβάσεις ή από μέτρα που άπτονται του εξωτερικού εμπορίου π.χ. Κανονισμός 83/428 σχετικά με τις εξαγωγές ορισμένων χημικών προϊόντων.

Οι **Αποφάσεις** είναι πράξεις που δεσμεύουν, ως προς όλα τα μέρη τους, τους αποδέκτες που αυτές ορίζουν. Στα θέματα περιβάλλοντος οι αποφάσεις απευθύνονται στο ελληνικό κράτος και αφορούν συνήθως, ή την καθιέρωση συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών ή την έγκριση διεθνών ή διμερών Συμβάσεων π.χ. η Σύμβαση για την Ανταρκτική.

Η **Οδηγία** προσομοιάζει με νόμο πλαίσιο, που καθορίζει ένα σκοπό, τον οποίο η Ελλάδα πρέπει να υλοποιήσει, μέσα σε μια καθορισμένη, από την ίδια την οδηγία, προθεσμία αφήνοντας την επιλογή του τρόπου και των μέσων στις εθνικές μας αρχές.

Το μεγαλύτερο μέρος της περιβαλλοντικής κοινοτικής νομοθεσίας αποτελείται από Οδηγίες του Συμβουλίου καθώς και ορισμένες της Επιτροπής. Οι τελευταίες αποβλέπουν συνήθως στην προσαρμογή παλαιότερων Οδηγιών του Συμβουλίου στην επιστημονική και στην τεχνική πρόσodo.

4.2 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΟΥ ΑΣΚΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

4.2.1 ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ

Κατά πρώτο λόγο, αντικείμενο ελέγχου της Επιτροπής, αποτελεί η συμβατότητα των ελληνικών διατάξεων με τις διατάξεις των κοινοτικών κανόνων καθώς και η πρακτική εφαρμογή τους.

Όσον αφορά τους Κανονισμούς η Επιτροπή περιορίζεται στο να ελέγχει μόνο την πρακτική εφαρμογή τους.

Όσον αφορά τις Αποφάσεις οι οποίες εγκρίνουν Διεθνείς Συμβάσεις, η Επιτροπή ελέγχει την εφαρμογή μόνο εκείνων των διατάξεων της Σύμβασης, οι οποίες ρυθμίζουν θέματα για τα οποία υπάρχουν ήδη κοινοτικές ρυθμίσεις. Η εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης, που δεν κα-

λύπτονται από αντίστοιχες κοινοτικές, εναπόκειται στο ελληνικό κράτος.

Οι ενέργειες της Επιτροπής που έχουν στόχο να συμβάλουν στην ορθή εφαρμογή και στον εκ των υστέρων έλεγχο της εφαρμογής των Οδηγιών μπορούν να διακριθούν σε:

- ενέργειες πριν αρχίσει να ισχύει μία Οδηγία και
- σε ενέργειες μετά τη θέση της σε ισχύ.

- Πριν ψηφισθεί η Οδηγία, η Επιτροπή δίνει στην Ελλάδα τη δυνατότητα να γνωρίσει επακριβώς τις υποχρέωσεις που πρόκειται να αναλάβει.

- Η περίοδος μεταξύ της έκδοσης μιας Οδηγίας και της ημερομηνίας που τίθεται σε ισχύ, είναι συνήθως 2 ή 3 χρόνια. Μέσα στην περίοδο αυτή η Ελλάδα όχι μόνο πρέπει να λάβει τα απαραίτητα κανονιστικά, νομοθετικά ή διοικητικά μέτρα, αλλά επιπλέον πρέπει να δημιουργήσει και την κατάλληλη τεχνική υποδομή για την πρακτική εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων. Η Επιτροπή αμέσως μόλις έκδοθει μια Οδηγία και κοινοποιήθει στην Ελλάδα, απευθύνει στις ελληνικές αρχές μια επιστολή υπενθυμίζοντας την ύπαρξη της Οδηγίας, την υποχρέωσή της να την μεταφέρει στο ελληνικό δίκαιο καθώς και την ημερομηνία που θα αρχίσει να ισχύει. Με την ίδια επιστολή, η Επιτροπή ζητά επίσης από την Ελλάδα, όταν της κοινοποιεί τα μέτρα που έλαβε για να μεταφέρει μια Οδηγία στην Ελληνική έννομη τάξη, να αναφέρει και ποια εθνική διάταξη αντιστοιχεί σε κάθε άρθρο της Οδηγίας. Στην περίπτωση που οι Ελληνικές αρχές δεν ανταποκριθούν στην πρώτη επιστολή, η Επιτροπή απευθύνει μια δεύτερη επαναλαμβάνοντας λίγο ως πολύ το περιεχόμενο της πρώτης. Παράλληλα, η Επιτροπή οργανώνει συχνά συσκέψεις με τις Ελλη-

- συνεχής τεχνική βελτίωση οχημάτων και καυσίμων, καθώς και προ-
αγωγή χρήσεως λιγότερο ρυπογόνων καυσίμων.

3.2.2.4 ΓΕΩΡΓΙΑ

Οι αρχικοί στόχοι που τέθηκαν με τη Συνθήκη Ε.Ο.Κ., που ήταν η εξασφά-
λιση του εφοδιασμού τροφίμων σε λογικές τιμές, η σταθεροποίηση της
αγοράς και ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τους αγροτικούς πλη-
θυσμούς, επιτεύχθηκαν. Ταυτόχρονα όμως οι αλλαγές στις γεωργικές
μεθόδους, έχουν οδηγήσει, σε πολλές περιφέρειες της Κοινότητας σε
υπερεκμετάλλευση και υποβάθμιση των φυσικών πόρων από τους ο-
ποιους εξαρτάται η γεωργία, το έδαφος, τα νερά, ο αέρας.
Σοβαρά προβλήματα έχουν προκύψει επίσης από την υπερπαραγωγή
και αποθήκευση των προϊόντων, που απαιτεί τεράστιο οικονομικό κό-
στος και από τη μείωση του αγροτικού πληθυσμού.

Το πέμπτο πρόγραμμα βασίζεται στην μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωρ-
γικής Πολιτικής (Κ.Γ.Π.). Για το σκοπό αυτό έχουν ήδη ληφθεί νομοθε-
τικά μέτρα, που ενισχύουν την γεωργία όταν είναι προσαρμοσμένη στην
προστασία του περιβάλλοντος (βιολογικές καλλιέργειες, μείωση χρή-
σης φυτοφαρμάκων, εκπαίδευση γεωργών, μείωση βόσκησης κ.λ.π.).
Παράλληλα το πρόγραμμα στοχεύει στην ανάπτυξη των δασών της Κοι-
νότητας, ώστε να επιτευχθεί η ισόρροπη και δυναμική ανάπτυξη των
αγροτικών περιοχών, για να μπορέσουν να επιτελέσουν τις παραγωγι-
κές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές τους λειτουργίες.

3.2.2.5 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οι τρεις βασικές κατευθύνσεις δράσεως στον τομέα του τουρισμού εί-
ναι οι εξής:

- διαφοροποίηση των τουριστικών δραστηριοτήτων
- βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών, όπου συμπε-
ριλαμβάνονται και η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των ενδια-
φερομένων
- τουριστική συμπεριφορά (εκστρατείες από τα μέσα ενημέρωσης,
κώδικες συμπεριφοράς, επιλογή μεταφορικών μέσων)

3.2.3 ΤΡΟΠΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Όπως προαναφέρθηκε, μέχρι σήμερα ακολουθήθηκε κυρίως η νομοθε-
τική προσέγγιση "από την κορυφή προς τη βάση". Η νέα στρατηγική
προϋποθέτει όμως τη συμμετοχή όλων των οικονομικών και κοινωνι-
κών παραγόντων της χώρας, δηλαδή μια συμμετοχή "από τη βάση προς
την κορυφή".

Η αλληλοσυμπλήρωση και η παράλληλη αποδοτικότητα των δύο προ-
σεγγίσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα του διαλόγου
που θα αναπτυχθεί κατά την έπιδωξη της σύμπτραξης.

Οι ομάδες διαλόγου που συγκρότησε ad hoc η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για
να εξασφαλίσει την ικανοποιητική εφαρμογή της πολιτικής της είναι οι
ακόλουθες:

1. Συμβουλευτική Επιτροπή (forum) αποτελούμενη από εκπροσώπους

επιχειρήσεων, καταναλωτών, συνδικαλιστών και επαγγελματικών
οργανώσεων μη κυβερνητικών οργανισμών, τοπικών και περιφε-
ρειακών κ.λ.π.

2. Δίκτυο για την εφαρμογή των μέτρων, από αντιπροσώπους των αρ-
μόδιων εθνικών αρχών και υπηρεσιών της Επιτροπής ως προς την
πρακτική εφαρμογή των κοινοτικών μέτρων. Πρωταρχικός σκοπός
είναι η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας καθώς και η διαμόρ-
φωση κοινών προσεγγίσεων στο πρακτικό επίπεδο, υπό την επίβλε-
ψη της Επιτροπής.
3. Ομάδα για την επισκόπηση της περιβαλλοντικής πολιτικής, αποτε-
λούμενη από αντιπροσώπους της Επιτροπής και των κρατών με-
λών, σε επίπεδο γενικών διευθυντών, με στόχο την προαγωγή
της αμοιβαίας κατανόησης και την ανταλλαγή απόψεων σε θέματα
πολιτικής μέτρων για το περιβάλλον.

Στο τέλος του 1995, το πέμπτο πρόγραμμα, του οποίου ο χρονικός ορί-
ζοντας είναι το 2000, θα επανεξετασθεί και θα τροποποιηθεί ανάλογα με
τις βελτιώσεις που θα υπάρχουν στα δεδομένα των διαφόρων τομέων.
Για την ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος, το 1990 απεφα-
σίσθη η ίδρυσή του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, ο οποίος
άρχισε να λειτουργεί το 1994 με έδρα την Κοπεγχάγη και θα έχει κυρίως
αρμοδιότητα στους εξής τομείς: α) στην συγκέντρωση, αξιολόγηση και
διάδοση των πληροφοριών για το περιβάλλον β) στη δημιουργία μιας
επιστημονικής και ορθολογικής βάσης για τη λήψη αποφάσεων και
την ανάληψη δράσεων.

Η επιλεγέσια ανά τομέα στρατηγική, η οποία καθορίζει αντίστοιχα τα καθήκοντα και τα δικαιώματα των ενδιαφερομένων φορέων και πολιτών παρουσιάζεται ειδικότερα ως εξής:

3.2.2.1 BIOMΗΧΑΝΙΑ

Η νέα στρατηγική της περιβαλλοντικής πολιτικής που αφορά στη βιομηχανία, τείνει προς την κατεύθυνση της συνεργασίας και όχι της απαγόρευσης.

Ο επιχειρηματικός κόσμος καθώς και οι βιομήχανοι κατανοούν όλο και περισσότερο το ότι η βιομηχανία δεν συνιστά μόνο μέρος του περιβαλλοντικού προβλήματος, αλλά και τη βάση για την επίλυσή του. Η νέα αυτή προσέγγιση συνεπάγεται:

- ενδυνάμωση του διαλόγου μεταξύ του κράτους, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εκπροσώπων της βιομηχανίας
- ενθάρρυνση των αυτοδεσμευτικών συμφωνιών και των άλλων μορφών αυτοπεριορισμού της βιομηχανίας.

Τα βασικά στοιχεία στα οποία πρέπει να βασίζεται η σχέση περιβάλλοντος και βιομηχανίας είναι τα ακόλουθα:

- βελτιωμένη διαχείριση των πόρων για να επιτευχθεί
 - α) ορθολογική χρήση των πόρων και
 - β) βελτίωση της ανταγωνιστικότητας
- πληροφόρηση, ώστε ο καταναλωτής να έχει καλύτερη δυνατότητα επιλογής και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις βιομηχανικές δραστηριότητες και στην ποιότητα των προϊόντων
- καθορισμός από την Ευρωπαϊκή Ένωση κοινοτικών προτύπων
- κοινοτικά πρότυπα για τις παραγωγικές διαδικασίες και τα προϊόντα

3.2.2.2 ΕΝΕΡΓΕΙΑ

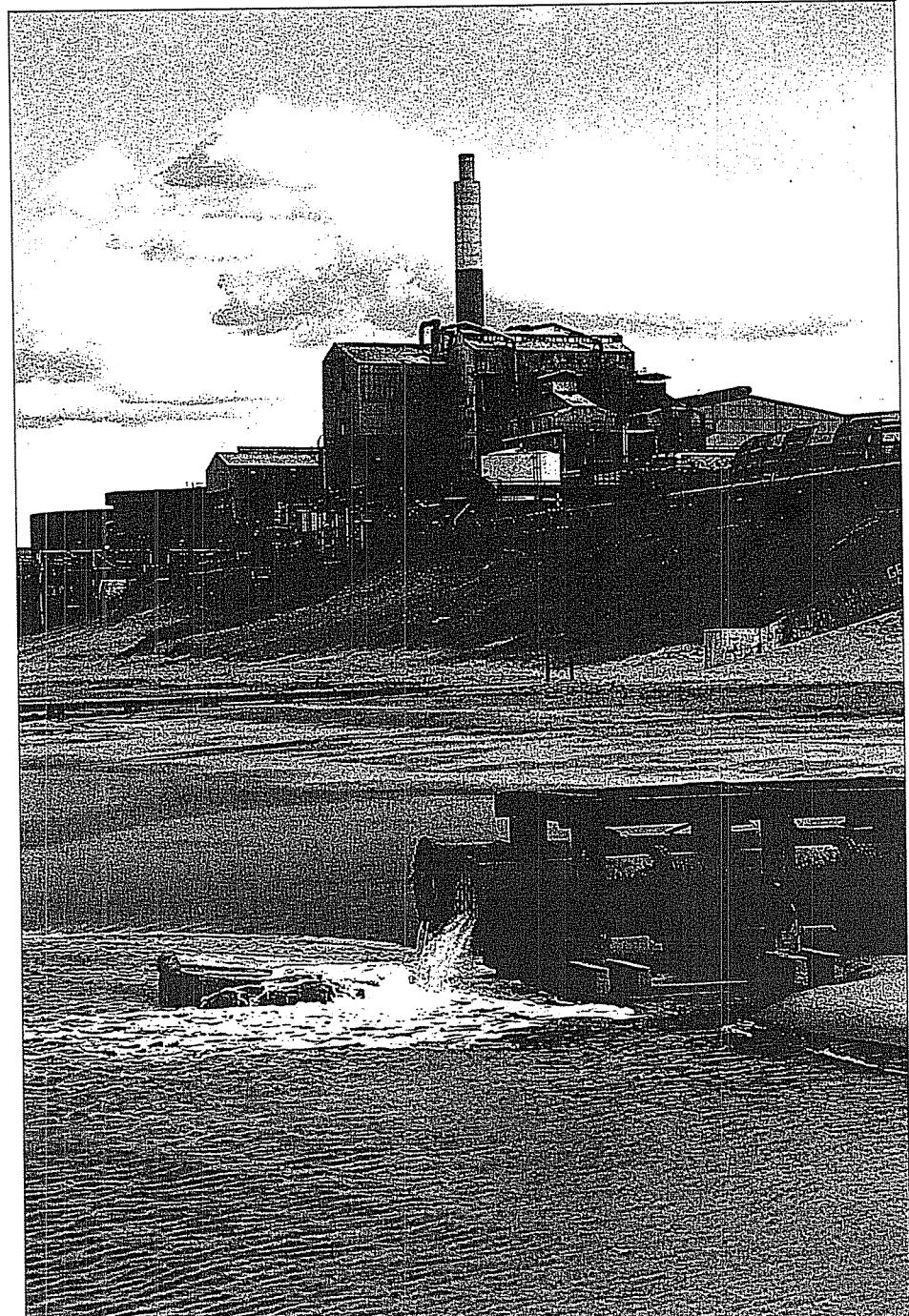
Ο στόχος της παρέμβασης της Ε.Ε. στον τομέα της ενέργειας είναι ο συνδυασμός του αποτελεσματικού και ασφαλούς εφοδιασμού σε ενέργεια με το καθαρό περιβάλλον. Βασικά στοιχεία της στρατηγικής μέχρι το 2.000 είναι:

- βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας
- ανάπτυξη στρατηγικών τεχνολογικών προγραμμάτων, για τη στροφή προς ενεργειακά σχήματα μικρότερης κατανάλωσης άνθρακα, καθώς και προγραμμάτων για τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας.

3.2.2.3 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Η στρατηγική για την αειφόρο διακίνηση προσώπων και αγαθών απαιτεί μέτρα στα οποία περιλαμβάνονται:

- βελτιωμένος σχεδιασμός των χρήσεων γης και της οικονομικής ανάπτυξης σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο
- διαχείριση και χρήση της υποδομής και των τεχνικών μέσων των μεταφορών
- ανάπτυξη των μαζικών μέσων μεταφοράς και βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους

θενται χωρίς να λαμβάνονται ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Το εν λόγῳ διαρθρωτικό πρόβλημα της διαχείρισης των αποβλήτων πρέπει όντως να ρυθμίστει με κοινοτική χρηματοδότηση των έργων υποδομής. Η Ελλάδα καταδίκαστηκε από το Δικαστήριο (Απόφαση 7.4.1992 υπόθεση C45/91 Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1992, I-2509), για μη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Οδηγίες 75/442/EOK (απόβλητα) και 78/319/EOK (τοξικά απόβλητα). Η καταδίκη αυτή υπογράμμισε τα προβλήματα που υπάρχουν στην περιοχή Κουρουπητός στην Κρήτη, και ακόμα δεν έχει κοινοποιήσει η Ελλάδα στην Επιτροπή μέτρα συμμόρφωσης προς την δικαστική αυτή απόφαση.

Επίσης η Ελλάδα δεν έχει ανακοινώσει ακόμα τα μέτρα εκτέλεσης της Οδηγίας 91/271/EOK σχετικά με την επεξεργασία των αστικών αποβλήτων.

ΑΕΡΑΣ

Το πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης της Αθήνας παραμένει ακόμα άλιτο. Παρά τα σχετικά μέτρα που έλαβαν οι Ελληνικές αρχές, η κατάσταση δεν φαίνεται να βελτιώνεται.

Η λύση φαίνεται να βρίσκεται σε ένα λεπτομερές πρόγραμμα βελτίωσης της ποιότητας του αέρα δυνάμει της Οδηγίας 80/779/EOK (SO₂), το οποίο η Ελλάδα θα έπρεπε να είχε ήδη κοινοποιήσει στην Επιτροπή από τον Οκτώβριο του 1981.

Η Επιτροπή δεν είναι ικανοποιημένη, με τη συμμόρφωση της ελληνικής διοίκησης ως προς την υποχρέωση που έχει, να απαιτήσει για τις καινούργιες βιομηχανικές εγκαταστάσεις, τη χρησιμοποίηση καλύτερων τεχνολογιών που δεν απαιτούν ιδιαίτερα υψηλό επενδυτικό κόστος (Οδηγία 84/360/EOK).

ΦΥΣΗ

Η Ελλάδα δεν έχει ακόμη καθορίσει έναν επαρκή αριθμό προστατευόμενων ζωνών στο πλαίσιο της εφαρμογής της Οδηγίας 79/409/EOK που αφορά τη διατήρηση των άγριων πτηγών. Παράλληλα δεν έχει οριοθετήσει τις ήδη προσδιορισμένες ζώνες και δεν έχει λάβει συγκεκριμένα μέτρα προστασίας και διαχείρισης για κάθε μία από αυτές.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ-ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Για την εφαρμογή της Οδηγίας 82/501/EOK, σχετικά με την πρόληψη των κινδύνων από ορισμένα μεγάλα βιομηχανικά ατυχήματα, η Επιτροπή, σε συνεργασία με τις αρμόδιες ελληνικές αρχές, χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που διαθέτει για την εξασφάλιση της αποτροπής ατυχήματος όπως αυτό που συνέβη στα διύλιστήρια PETROLIA-HELLAS το Σεπτέμβριο του 1992.

Η Ελλάδα δεν έχει κοινοποιήσει ακόμη στην Επιτροπή, τη νομοθεσία της για την βιοτεχνολογία και η Επιτροπή της κοινοποίησε αιτιολογημένη γνώμη για τις Οδηγίες 90/219/EOK και 90/220/EOK σχετικά με τους οργανισμούς που έχουν υποστεί γενετική μετατροπή.

5. Τα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών προς τα Κοινοτικά Όργανα σε περίπτωση παράθασης των Κοινοτικών Περιβαλλοντικών Διατάξεων

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Από την πολιτική και την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον, απορρέουν δικαιώματα για τους Ελληνες πολίτες και τις οργανώσεις πολιτών στην περίπτωση που υπάρχουν υποψίες ότι δεν τηρείται η Κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον.

Αναγκαία προϋπόθεση για τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων αυτών είναι η ενημέρωση των ενδιαφερομένων φορέων και πολιτών για την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία για το περιβάλλον. Η νομοθεσία αυτή δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στη σειρά L (Legislation = νομοθεσία) και για τη χρονική περίοδο μέχρι το 1992 έχει συγκεντρωθεί και εκδοθεί σε 7 τόμους που πωλούνται στο βιβλιοπωλείο "Ελευθερουδάκης".

5.2 ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Η κατοχύρωση του δικαιώματος των πολιτών και οργανώσεων πολιτών για πληροφόρηση όσον αφορά το περιβάλλον, έχει θεσμοθετηθεί με σχετική Κοινοτική Οδηγία, μόνο ως προς τα εθνικά όργανα. (Οδηγία 90/313).

Παράλληλα, σε ορισμένες Οδηγίες προβλέπεται η ενημέρωση και η έκφραση της γνώμης του ενδιαφερομένου κοινού (Οδηγία 85/337), για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών παρεμβάσεων στο περιβάλλον (Οδηγία 81/501 "Σεβέζο").

5.3 ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Κάθε Ελληνας πολίτης και κάθε πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει δικαίωμα να καταγγείλει κατ' ευθείαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Βρυξέλλες ή στην Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, ένα γεγονός που θεωρεί ότι αποτελεί παράβαση των διατάξεων προστασίας του περιβάλλοντος. Η αρμόδια υπηρεσία της Επιτροπής οφείλει αμέσως μόλις λάβει μια τέτοια καταγγελία να την στείλει στην Γενική Γραμματεία της Επιτροπής, όπου και καταχωρείται στο αρχείο καταγγελιών, για να εξεταστούν στη συνέχεια τα περιστατικά που καταγγέλλεται.

Εάν η αρμόδια Υπηρεσία της Επιτροπής θεωρήσει ότι υπάρχει πράγματι παράβαση κοινοτικών κανόνων περιβαλλοντικών διατάξεων, θέτει με μια επιστολή, διευκρινιστικές ερωτήσεις στην Ελλάδα.

Εάν η Ελλάδα δεν απαντήσει εντός της προθεσμίας που ορίζει η Επιτροπή ή η απάντησή της δεν είναι ικανοποιητική, τότε η τελευταία προσφέρεται στη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 169 Σ.Ε.Ε. Οποια και να είναι τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η Επιτροπή, οφείλει να ενημερώσει τον καταγγέλλοντα.

Εντυπο καταγγελίας περιλαμβάνεται ως παράρτημα στην παρούσα έκδοση.

5.4 ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ (Ε.Κ.)¹³

Οι Έλληνες πολίτες και όλοι οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος, δικαιούνται να υποβάλλουν, ατομικά ή από κοινού με άλλους πολίτες ή πρόσωπα, αναφορά στο Ε.Κ. για θέματα που εμπίπτουν στους τομείς δραστηριοτήτων της Ε.Ε. και τα οποία τους αφορούν άμεσα.

Οι αναφορές προς το Ε.Κ. πρέπει να περιέχουν το όνομα, την ιδιότητα, την ιθαγένεια και την κατοικία καθενός από τους υπογράφοντες.

Οι αναφορές που πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές καταχωρούνται σε ένα γενικό πρωτόκολλο. Αν δεν πληρούν τις ανωτέρω προϋποθέσεις αρχειοθετούνται και ο λόγος αρχειοθέτησης γνωστοποιείται στον αναφέροντα.

Οι αναφορές που εγγράφονται στο πρωτόκολλο παραπέμπονται στην επιτροπή αναφορών του Ε.Κ., η οποία εξετάζει κατά πόσο οι αναφορές εμπίπτουν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αναφορές που χαρακτηρίζονται ως μη παραδεκτές από την επιτροπή αρχειοθετούνται και η αιτιολογημένη απόφαση κοινοποιείται στον αναφέροντα.

Η επιτροπή αναφορών μπορεί να συστήσει στον αναφέροντα να απευθυνθεί στην αρμόδια Ελληνική αρχή ή στο αρμόδιο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης, η επιτροπή αναφορών μπορεί, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, να υποβάλλει το θέμα στον Διαμεσολαβητή (βλέπε επόμενο κεφάλαιο).

Η επιτροπή αναφορών μπορεί να αποφασίσει να προβεί στις ακόλουθες ενέργειες για τις "παραδεκτές" αναφορές:

- 1) να συντάξει ειδική έκθεση για το θέμα
- 2) να ζητήσει τη γνωμοδότηση άλλης επιτροπής του Ε.Κ. (σύμφωνα με το άρθρο 147) ιδιαίτερα για αναφορές που τείνουν στην τροποποίηση ισχύοντος κανόνα δικαίου
- 3) να οργανώσει ακροάσεις ή να αποστείλει μέλη της για επιτόπια διαπίστωση
- 4) να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (για την προετοιμασία της γνωμοδοτήσεώς της) την επίδειξη εγγράφων, την παροχή πληροφοριών, την πρόσβαση στις υπηρεσίες της
- 5) να υποβάλλει στο Κοινοβούλιο προτάσεις ψηφίσματος
- 6) να ζητήσει να διαβιβασθεί η γνωμοδότησή της από τον Πρόεδρο στην Επιτροπή ή στο Συμβούλιο
- 7) να πάρει θέση με όποιον άλλο τρόπο θέλει.

Η επιτροπή αναφορών πληροφορεί κάθε εξάμηνο το Κοινοβούλιο για τα αποτελέσματα των εργασιών της.

Οι αναφέροντες, ενημερώνονται από τον Πρόεδρο του Ε.Κ. για τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί επί των αναφορών τους.

5.5 ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ

Κάθε πολίτης της Ενώσεως ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος της Ενώσεως δικαιούται να υποβάλλει στον Διαμεσολαβητή απευθείας ή μέσω βουλευτού του Ε.Κ. καταγγελία σχετική με περίπτωση κακής διοικήσεως των θεσμικών οργάνων ή οργανισμών πλήρη του δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου ήταν ασκούν τα δικαιοδοτικά τους καθήκοντα.

Το δικαίωμα αυτό θεσμοθετήθηκε από την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και θα αρχίσει να ισχύει από το 1995.

Ο Διαμεσολαβητής ενημερώνει το θεσμικό όργανο ή οργανισμό στον οποίο αναφέρεται η καταγγελία, μόλις την λάβει.

Στην καταγγελία εμφαίνεται το θέμα και η ταυτότητα του καταγγέλλοντος. Ο καταγγέλλων μπορεί να ζητήσει να παραμείνει η καταγγελία εμπιστευτική.

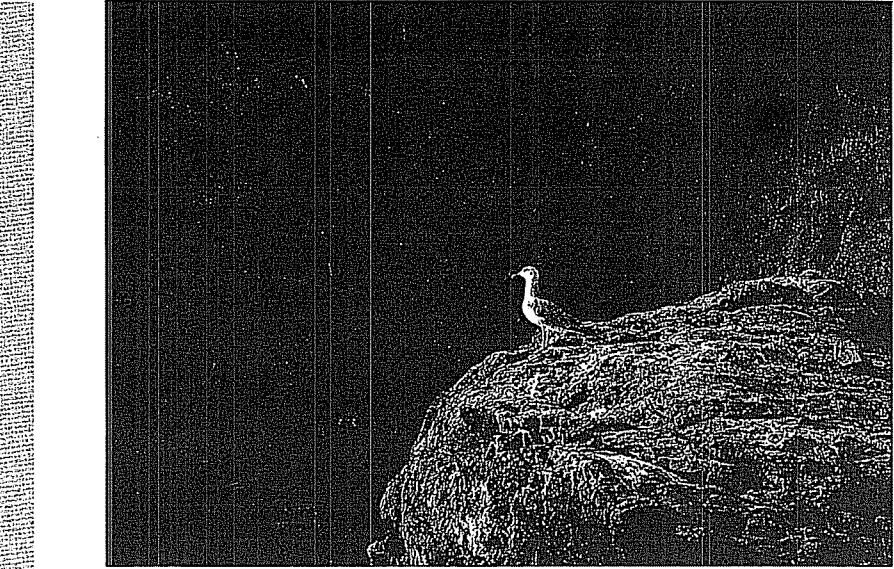
Η καταγγελία πρέπει να υποβάλλεται εντός δύο ετών αφότου ο καταγγέλλων έλαβε γνώση των γεγονότων.

Προηγουμένως πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί τα ενδεδειγμένα διοικητικά διαβήματα προς τα ενδιαφερόμενα ελληνικά θεσμικά όργανα και οργανισμούς.

Ο Διαμεσολαβητής μπορεί να συμβουλεύσει τον καταγγέλλοντα να απευθυνθεί σε άλλη αρχή. Επίσης, ενημερώνει τον καταγγέλλοντα το συντομότερο για την τύχη της καταγγελίας του.

Οι καταγγελίες δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα όσον αφορά τις προθεσμίες σχετικά με την άσκηση δικαστικής ή διοικητικής προσφυγής.

Τα κοινοτικά θεσμικά όργανα και οργανισμοί υποχρεούνται να παρέχουν στον Διαμεσολαβητή τις πληροφορίες που τους ζητά και να του επιτρέψουν την πρόσβαση στα σχετικά έγγραφα. Μπορούν να αρνηθούν μόνο

για λόγους απορρήτου, δεόντως αιτιολογημένους.

Στο προσεχές μέλλον αναμένεται να διευκρινισθούν από τα Κοινοτικά όργανα οι λεπτομέρειες της διαδικασίας προσφυγής στον διαμεσολαβητή.

5.6 ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Οι Έλληνες πολίτες μπορούν να έρθουν σε επαφή με τους Ελληνες Ευρωβουλευτές και να τους ζητήσουν τη συνδρομή τους στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων που τους απασχολούν. Κάθε ευρωβουλευτής έχει τη δυνατότητα είτε να υποβάλλει σχετική ερώτηση (γραπτή ή προφορική) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είτε να υποβάλλει το θέμα στον Διαμεσολαβητή, είτε ακόμα, εάν πρόκειται για εξαιρετικά σοβαρό πρόβλημα να ζητήσει σε συνεργασία με άλλους συναδέλφους του από το Ευρωκοινοβούλιο να συσταθεί Προσωρινή Εξεταστική Επιτροπή (Π.Ε.Ε.) για να εξετάσει το πρόβλημα.

Για τη Σύσταση της Προσωρινής Εξεταστικής Επιτροπής (Π.Ε.Ε) απαιτείται αίτηση του 1/4 των Ευρωβουλευτών¹⁴. Η Π.Ε.Ε. εξετάζει καταγγελίες παραβάσεων της κοινοτικής νομοθεσίας, περιστατικά κακής διοίκησης κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Οι εργασίες της πρέπει να περατωθούν μέσα σε 9 μήνες το πολύ.

Η Π.Ε.Ε. συγκροτείται από 15, κατ' ανώτατο όριο Ευρωβουλευτές και υποβάλλει στο Κοινοβούλιο έκθεση με τα αποτελέσματα των εργασιών της.

6. Δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών προς τις εθνικές αρχές

Ο Έλληνας πολίτης μπορεί να προσφύγει στις ελληνικές αρχές στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Όταν τα αρμόδια υπουργεία έλαβαν νομοθετικά μέτρα για την εναρμόνιση της ελληνικής με την κοινοτική νομοθεσία και φροντίζουν για την εφαρμογή αυτής της νομοθεσίας.
- Όταν τα αρμόδια υπουργεία έλαβαν νομοθετικά μέτρα (έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων ή Υπουργικών Αποφάσεων) για την εναρμόνιση της ελληνικής με την κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία, αλλά η εναρμόνιση δεν έχει γίνει σωστά¹⁵.
- Όταν η νομοθεσία δεν εφαρμόζεται στην πράξη. Δηλαδή τα αρμόδια υπουργεία έλαβαν νομοθετικά μέτρα (Προεδρικά Διατάγματα, Υπουργικές Αποφάσεις) εναρμόνισης της ελληνικής με την Κοινοτική Περιβαλλοντική Νομοθεσία, αλλά δεν επιβάλλουν την τήρηση της. Επίσης όταν οι Κανονισμοί (που εφαρμόζονται άμεσα χωρίς λήψη Νομοθετικών μέτρων) δεν τηρούνται στην πράξη λόγω αδράνειας των αρμόδιων υπηρεσιών.
- Όταν τα αρμόδια υπουργεία αδράνησαν και δεν έλαβαν νομοθετικά μέτρα (Προεδρικά Διατάγματα ή Υπουργικές Αποφάσεις) για την εναρμόνιση της ελληνικής Νομοθεσίας στην Οδηγία ή Απόφαση. Στην περίπτωση αυτή για να επικαλεσθεί ο Έλληνας πολίτης τη διάταξη Οδηγίας ή Απόφασης στα ελληνικά δικαστήρια πρέπει να έχει η διάταξη "άμεση ισχύ".

– Σε ποιες ελληνικές Νομοθετικές Διατάξεις μπορεί να βασιστεί ο πολίτης για να απαιτήσει την εφαρμογή της Κοινοτικής Νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος, προσφεύγοντας στα ελληνικά δικαστήρια ή στα αρμόδια υπουργεία;

Μπορεί να βασιστεί στις διατάξεις του Διοικητικού, του Αστικού και του Ποινικού Δικαίου. Τα δικαιώματα που έχει διαφέρουν ανάλογα με το αν έγινε ή όχι η εναρμόνιση του ελληνικού προς το Κοινοτικό δίκαιο και με το εάν εφαρμόζονται τα νομοθετικά μέτρα που έλαβαν οι αρμόδιες αρχές για την εναρμόνιση.

(α) Όταν, με πρωτοβουλία των αρμόδιων υπουργείων, έχουν εκδοθεί τα αναγκαία Νομοθετικά μέτρα (Π.Δ/τα ή Υπουργικές Αποφάσεις) για την εναρμόνιση του ελληνικού προς το Κοινοτικό Δίκαιο και τα αρμόδια υπουργεία εφαρμόζουν σωστά αυτά τα μέτρα, τότε εάν ο πολίτης διαπιστώσει παράβαση των μέτρων από άλλους πολίτες (πρόκειται για παράβαση ελληνικού δικαίου αφού το Κοινοτικό Δίκαιο έχει "ενσωματωθεί" στο ελληνικό) έχει τρεις δυνατότητες:

a1) Να αναφέρει εγγράφως την παράβαση της Νομοθεσίας στο υπουργείο που είναι αρμόδιο για την εφαρμογή της, ώστε το υπουργείο να ελέγχει εάν πράγματι δεν τηρείται η Νομοθεσία και να επιβάλει τις προβλεπόμενες κυρώσεις.

a2) Εάν υπέστη ζημία από την παράβαση της Νομοθεσίας, μπορεί ο πολίτης να εγείρει αγωγή αποζημίωσης στα Αστικά Δικαστήρια, κατά του ιδιωτή ή της επιχείρησης από τις ενέργειες των οποίων ζημιώθηκε. Σύμφωνα με βασική διάταξη του Αστικού Κώδικα (Α.Κ. αρθρ. 914) ο παρά το νόμο και υπαιτίως ζημιώσας άλλον, υποχρεούται σε αποζημίωση. Οι βασικότερες διατάξεις του Αστικού Κώδικα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο πολίτης σε περιπτώσεις ρύπανσης του περιβάλλοντος είναι οι ακόλουθες:

- Αρθ. 57 "προσβολή της προσωπικότητας". Με το άρθρο αυτό προστατεύεται η ζωή, η σωματική και η ψυχική υγεία των πολιτών. - Αρθ. 1003 και 1004 προσβολή της ιδιοκτησίας από εκπομπές ρύπων από γειτονικό ακίνητο.

a3) Εάν η παράβαση της Νομοθεσίας συγκροτεί ποινικό αδίκημα μπορεί ο πολίτης να υποβάλει μήνυση στα Ποινικά Δικαστήρια. Τα βασικότερα άρθρα του Ποινικού Κώδικα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε περιπτώσεις προσβολής του περιβάλλοντος είναι τα ακόλουθα:

- Αρθ. 270 και 271: Πρόκληση έκρηξης.
- Αρθ. 275 και 276: άρση ασφαλιστικών εγκαταστάσεων σε μεταλλεία, εργοστάσια ή σε άλλες εργασίες που η λειτουργία τους είναι επικίνδυνη για τη ζωή των εργατών.
- Αρθ. 274: πρόκληση βλάβης σε πράγμα κινητό ή ακίνητο (εκτός από τις περιπτώσεις εμπρησμού, έκρηξης ή πλημμύρας).
- Αρθ. 279: Δηλητηρίαση πηγών, πηγαδιών και τροφίμων.
- Αρθ. 282: Δηλητηρίαση βοσκοτόπων, λιβαδιών, λιμνών ή άλλων τόπων ποτίσματος ζώων.
- Αρθ. 308, 309, 311, 314, 315: πρόκληση σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας άλλου ανθρώπου.

- Αρθ. 417: διατάραξη ησυχίας με υπερβολικούς κρότους που παράγονται κατά την άσκηση κάποιου επαγγέλματος ή που προκαλούνται με άλλο τρόπο ή με θορύβους.

- Αρθ. 420: παράβαση διατάξεων που αγιοσκοπούν στην τάξη, άνεση, ησυχία και καθαριότητα στους δημόσιους δρόμους ή τις πλατείες ή στα νερά.

- Αρθ. 421: παράβαση διατάξεων που προστατεύουν τους αιγιαλούς, τις όχθες θαλασσών, λιμνών ή ποταμών και τις φυτείες ή άλλες εγκαταστάσεις που υπάρχουν επάνω σ' αυτές.

- Αρθ. 427: παράβαση διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα στα νερά, στα τρόφιμα, στα καταστήματα ή στους χώρους παρασκευής ή πώλησης τροφίμων, στην άσκηση οποιαδήποτε τέχνης, εμπορίου, βιομηχανίας ή άλλης εργασίας και γενικά σε κάθε σχέση, πράξη ή παράλειψη από την οποία μπορεί να επηρεασθεί η δημόσια καθαριότητα.

- Αρθ. 381 και 382: καταστροφή, βλάβη (μερική ή ολική) ξένου πράγματος ή δημιουργία καταστάσεως που καθιστά ανέφικτη τη χρήση του. Εάν προσβάλλεται πράγμα που χρησιμοποιείται για κοινό όφελος ή προκαλείται φθορά ή βλάβη αρχαιολογικών ή ιστορικών μνημείων, προβλέπονται αυστηρότερες κυρώσεις.

(β) Όταν έχουν εκδοθεί τα αναγκαία Νομοθετικά μέτρα για την εναρμόνιση του ελληνικού προς το κοινοτικό δίκαιο, όπως και στην προηγούμενη περίπτωση (α), αλλά τα αρμόδια υπουργεία αδρανούν και δεν επιβάλλουν την εφαρμογή της νομοθεσίας στην πράξη, τότε ο πολίτης έχει τέσσερεις δυνατότητες: Τις τρεις δυνατότητες

που αναφέρθηκαν παραπάνω στο εδάφιο **(α)** (γραπτή αναφορά στο αρμόδιο υπουργείο, άσκηση αγωγής αποζημίωσης στα Αστικά Δικαστήρια, υποβολή μήνυσης στα ποινικά Δικαστήρια), και επιπλέον εάν υπέστη ζημιά, λόγω της αδράνειας των αρμοδίων υπουργείων να επιβάλλουν την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας, μπορεί να προσφύγει στα τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, στο τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο (αρμόδιο σύμφωνα με το Ν. 1406/1983 αρθ. 1 και 3) και να ζητήσει αποζημίωση από το Δημόσιο, διότι ζημιώθηκε από παράλειψη των οργάνων του. Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται στα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα και προστατεύει τον πολίτη από παράνομες πράξεις ή παραλήψεις των οργάνων του Δημοσίου, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου. Η υποχρέωση της Πολιτείας για αποζημίωση του πολίτη δεν εξαντλείται μόνο σε πράξεις ή παραλήψεις των δημοσίων υπαλλήλων αλλά επεκτείνεται και στους δικαστικούς υπαλλήλους, καθώς και στα νομοθετικά όργανα. Ζημία που προήλθε από νόμο αντισυνταγματικό μπορεί να δημιουργήσει ευθύνη του κράτους για αποζημίωση.

- (γ)** Όταν έχουν εκδοθεί Νομοθετικά μέτρα για την προσαρμογή του ελληνικού προς το Κοινοτικό Δίκαιο αλλά τα νομοθετικά μέτρα είτε δεν καλύπτουν το σύνολο των Διατάξεων της Κοινοτικής Οδηγίας ή Αποφάσεως αφήνοντας κενά στην εναρμόνιση, είτε έρχονται σε άμεση σύγκρουση με διατάξεις της Οδηγίας ή Αποφάσεως που εναρμονίζουν (ή εναρμόνιση δηλαδή είναι μερική ή εσφαλμένη), τότε ο πολίτης έχει τις ακόλουθες δυνατότητες:
- γ1) Έναντι των άλλων πολιτών ή ιδιωτικών επιχειρήσεων που προκαλούν ρύπανση έχει τις δύο δυνατότητες που αναφέρθηκαν παραπάνω στο εδάφιο **(α)** (άσκηση αγωγής αποζημίωσης στα Αστικά Δικαστήρια, υποβολή μηνύσεως στα Ποινικά Δικαστήρια).
- γ2) Έναντι του κράτους έχει:
- γ2.1) τη δυνατότητα που αναπτύχθηκε στο εδάφιο **(θ)** (αγωγή για αποζημίωση στο τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο για ζημιά που υπέστη από πράξη ή παράλειψη των οργάνων του Δημοσίου),
- γ2.2) τη δυνατότητα να ασκήσει Διοικητική προσφυγή και να ζητήσει ανάκληση, ακύρωση ή τροποποίηση της διοικητικής πράξης (Π.Δ/τος ή Υπ.Αποφάσεως) την οποία προσβάλλει. Η προσφυγή μπορεί να απευθυνθεί σε όργανο που εξέδωσε τη διοικητική πράξη (χαριστική προσφυγή), στο ιεραρχικά ανώτερο όργανο (ιεραρχική προσφυγή), σε όργανο που προβλέπεται ρητά από ειδική διάταξη Νόμου (ειδική προσφυγή και ενδικοφανής προσφυγή),
- γ2.3) τη δυνατότητα να προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, υποβάλλοντας αίτηση ακύρωσης και να ζητήσει να εξετασθεί η νομιμότητα της Διοικητικής Πράξης την οποία προσβάλλει (Προεδρικό Διάταγμα ή Υπουργική Απόφαση). Το Συμβούλιο της Επικρατείας μπορεί να ακυρώσει την προσβαλλόμενη Διοικητική Πράξη. Η άσκηση αί-

τησης ακύρωσης προϋποθέτει την ύπαρξη έννομου συμφέροντος από την πλευρά του αιτούντος φυσικού ή νομικού προσώπου. Παραδείγματα σχετικά με τον κύκλο των προσώπων που νομιμοποιούνται να ασκούν αίτηση ακύρωσης στο ΣτΕ σύμφωνα με την νομολογία του, είναι:

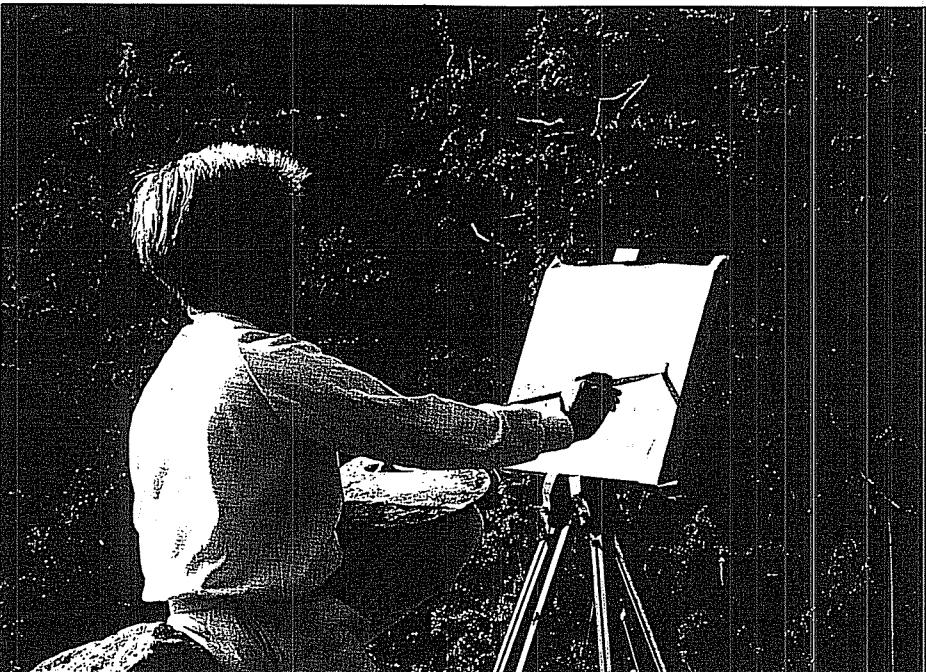
- οι κάτοικοι και οι δημότες της περιοχής (Απόφαση 150/89),
- οι περιόδοι εργοστασίου (Απόφαση 930/82),
- οι έχοντες θερινή κατοικία πλησίον διυλιστηρίου (Απόφαση 3047/80), αλλά και
- οι Δήμοι και οι Κοινότητες (Απόφαση 312/83, 1615/88),
- ο Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Ιωαννίνων (Απόφαση 919/82),
- η Φιλοδασική Ενωση Αθηνών (Απόφαση 810/77)
- η Εταιρεία Μελέτης και Προστασίας του Περιβάλλοντος του Νομού Μαγνησίας (Απόφαση 4576/77),
- η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (Απόφαση 664/90),
- η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (Απόφαση 1342/1992),
- το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση-Ελλάς (Απόφαση 63/1993).

Η άσκηση της αίτησης ακύρωσης δεν έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την αναστολή εκτέλεσης της διοικητικής πράξης που προσβάλλεται. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί με αίτηση αναστολής εκτέλεσης (ενώπιον του ΣτΕ). Όποιος έχει έννομο συμφέρον μπορεί να ζητήσει με ίδιατερη αίτηση την αναστολή διοικητικής πράξης, την οποία έχει ήδη προσβάλει με αίτηση ακύρωσης. Κύρια προϋπόθεση χορήγησης της αναστολής είναι το ότι η εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης είναι δυνατόν να προκαλέσει ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη.

- γ2.4) τη δυνατότητα να προσφύγει στα τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια και να ζητήσει να εξετασθεί το Προεδρικό Διάταγμα ή η Υπουργική Απόφαση την οποία προσβάλλει και από πλευράς ουσίας και από πλευράς νομιμότητας της διαδικασίας έκδοσής τους. Για την άσκηση προσφυγής νομιμοποιείται όποιος έχει έννομο συμφέρον. Το έννομο συμφέρον στην περίπτωση αυτή ερμηνεύεται στενότερα από την περίπτωση του έννομου συμφέροντος για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως στο ΣτΕ.
- γ2.5) τη δυνατότητα να στείλει γραπτή αναφορά στη Βουλή και να εκφράσει τα παράπονά του, ή σε συνεννόηση με Ελληνες βουλευτές να κινήσει τη διαδικασία υποβολής ερωτήσεων και επερωτήσεων από τους βουλευτές προς το Κοινοβούλιο.

- (θ)** Όταν τα αρμόδια υπουργεία για την εναρμόνιση του ελληνικού προς το Κοινοτικό Δίκαιο έχουν αδρανήσει τελείως και η ελληνική νομοθεσία δεν έχει εναρμονιστεί με την κοινοτική Οδηγία ή Απόφαση, τότε, εάν η διάταξη της Οδηγίας ή Απόφασης που αφορά τον πολίτη έχει "άμεση ισχύ"¹⁶, έχουμε τις ακόλουθες δυνατότητες:

- δ1) άσκηση αγωγής αποζημίωσης στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο για την τυχόν ζημιά που υπέστη από την παράλειψη των

οργάνων της Διοίκησης όπως αναπτύχθηκε στο εδάφιο (6).

δ2) προσφυγή στα Ελληνικά Αστικά ή Ποινικά Δικαστήρια για να ζητήσει την απευθείας εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας ή Απόφασης οπότε ο Έλληνας δικαστής έχει δύο δυνατότητες: είτε να εφαρμόσει τις διατάξεις του Αστικού ή Ποινικού Κώδικα και να επιβάλλει τις προβλεπόμενες κυρώσεις, όπως αναπτύχθηκαν αυτές στο εδάφιο (a), είτε να απευθύνει ερώτημα προς το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (άσκηση Προδικαστικής Παραπομπής, αρθ. 177 Συν. Ε.Ε.). Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να ερμηνεύσει τις διατάξεις του Ελληνικού Δικαίου είτε να αποφανθεί για το ασυμβίβαστο αυτών με τις διατάξεις του Κοινοτικού Δικαίου, μπορεί όμως να δώσει στο ελληνικό Δικαστήριο τα κριτήρια για να αποφασίσει σχετικά με το ασυμβίβαστο των ελληνικών διατάξεων με τους Κοινοτικούς Κανόνες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ιδρύθηκε με τρεις ξεχωριστές συνθήκες που αφορούν τους ακόλουθους τομείς: - Την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) - Την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) - Την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ)
2. Αρθρα 2 και 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ενωση η οποία στο εξής θα αναγράφεται Συν. Ε.Ε.
3. Αρθρο 130P Συν. Ε.Ε.
4. Αρθρο 130P παράγραφος 4 Συν. Ε.Ε.
5. Αρθρο 2 Συν. Ε.Ε.
6. Αρθρο 100 Συν. Ε.Ε.
7. Αρθρο 3B Συν. Ε.Ε.
8. Αρθρο 130T Συν.Ε.Ε.
9. Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με την πολιτική και τη δράση για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη COM (92) 23 τελικό ψήφισμα του Συμβουλίου της 1.2.1993, Ε.Ε. αριθ. C138, 17.5.1993.
10. Αυτό προκύπτει από το άρθρο 5, παρ.1, εδ.1 που καθορίζει γενικά τις υποχρεώσεις των κρατών μελών και το άρθρο 130Σ, παρ.4 Συν. Ε.Ε. που αφορά τις υποχρεώσεις των κρατών ειδικά στον τομέα του περιβάλλοντος.
11. Οπως προβλέπεται από το Αρθρο 155 Συν. Ε.Ε.
12. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από την "Ένδεκάτη Επίσημη Εκθεση" της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τον έλεγχο της εφαρμογής του Κοινοτικού Δικαίου - 1993,C154 6.6.1994.
13. Σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στα Αρθρα 156 και 157 του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 9η έκδοση, Ιούνιος 1994.
14. Αρθρο 136 Κανονισμού Ευρ. Κοινοβουλίου, 9η έκδοση Ιούνιος 1994.
15. Είτε διότι δεν είναι τιλήρης, δηλαδή διατάξεις της Οδηγίας ή Απόφασης δεν περιλαμβάνονται στο ελληνικό κείμενο εναρμόνισης, είτε διότι έρχεται σε σύγκρουση με την Οδηγία ή Απόφαση που εναρμονίζει.
16. «Άμεση ισχύ» έχουν οι οδηγίες σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, όταν οι διατάξεις που επιβάλλουν είναι καθαρές και δεν απαιτούν άλλες προϋποθέσεις για την εφαρμογή τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ευρωπαϊκή Κείμενα "Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα" Γ.Δ. "Πληροφόρηση, επικοινωνία, πολιτιστικά θέματα "Τμήμα Εκδόσεων", Μάρτιος 1990.
- Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με την πολιτική και τη δράση για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη: "Στόχος η Αειφορία", τόμος II COM (92)23 Τελικό 29.7.1992.
- "Η κατάσταση του Περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Ανασκόπηση", τόμος III, COM (92)23 Τελικό, 29.7.1992.
- Ludwig Kramer, Νέλλη Παλαιολόγου: *Η Συνθήκη EOK και η προστασία του περιβάλλοντος*, εκδόσεις Α. Σάκκουλα/Αθήνα-Κομοτηνή 1992.
- Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μαζί με το κείμενο της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων C224, 31.8.1992.
- Ludwig Kramer, *European Environmental Law Casebook*, Sweet and Maxwell, 1993.
- Προστατεύοντας το περιβάλλον μας. Η Ευρώπη σε εξέλιξη. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Γενική Διεύθυνση "Οπτικοακουστικός τομέας πληροφόρησης, επικοινωνία και πολιτιστικά θέματα", Ιούλιος 1993.
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Επίσημα κείμενα: "Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής", 1994.
- Κανονισμός Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 9η έκδοση Ιούνιος 1994.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γενική Διεύθυνση Μελετών, Έγγραφο Εργασίας, Σειρά Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και προστασίας των καταναλωτών, "Περιβαλλοντική Πολιτική: Δραστηριότητες της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας των καταναλωτών 1989-1994", Φεβρουάριος 1994.
- Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος, "Τα Δικαιώματα του Πολίτη σύμφωνα με την περιβαλλοντική Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης", Οκτώβριος 1994, Swen Deitmann - A. Καλλία.
- Ενδέκατη ετήσια έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τον έλεγχο της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου 1993. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων C154, 6.6.1994.

**ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΛΟΓΩ ΜΗ ΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ**

(89/C26/01)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΓΓΕΛΟΝΤΟΣ⁽¹⁾:

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ:

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ή ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΕΔΡΑ:

ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ:

ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ, ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ή ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΟΥ ΠΑΡΕΒΗ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ:

ΠΡΑΞΗ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗ ΖΗΜΙΑ:

ΔΙΑΒΗΜΑΤΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ή ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

- ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΑΒΗΜΑΤΑ:

- ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ (ΕΦΟΣΟΝ ΕΧΟΥΝ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙ)

ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΠΡΟΣΚΟΜΙΣΘΟΥΝ ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ:

(1) Κατά τη διεκπεραίωση του φακέλου, η Επιτροπή αναλαμβάνει την υποχρέωση να ακολουθεί τους συνήθεις κανόνες τηρήσεως του εμπιστευτικού χαρακτήρα των στοιχείων του.

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι επιφορτισμένη, από τις συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με το έργο της επίβλεψης, της ορθής εφαρμογής των διατάξεων των συνθηκών, καθώς και των πράξεων που θεσπίζονται από τα κοινοτικά όργανα.

Κάθε πολίτης μπορεί να υποβάλει καταγγελία στην Επιτροπή σχετικά με πρακτική ή μέτρο που θεωρεί ότι αντιτίθεται σε κοινοτική διάταξη.

Η καταγγελία μπορεί να υποβάλλεται μέσω του παρόντος εντύπου, και μπορεί είτε να αποστέλλεται απ' ευθείας στις Βρυξέλλες (Commission des Communautés européennes, rue de la Loi 200, B-1049, Bruxelles), είτε να κατατίθεται σε ένα από τα Γραφεία ή τις Αντιπροσωπείες της Επιτροπής.

Για τον καταγγέλλοντα προβλέπονται οι ακόλουθες διαδικαστικές εγγυήσεις:

- από της καταχωρήσεως της καταγγελίας αποστέλλεται στον καταγγέλλοντα αποδεικτικό παραλαβής.
- ο καταγγέλλων τηρείται ενήμερος για τη σύνέχεια που δίδεται στην υπόθεση, και ιδίως για τα διαβήματα που γίνονται προς τις εθνικές αρχές και τις σχετικές επιχειρήσεις.
- ο καταγγέλλων τηρείται ενήμερος σχετικά με κάθε διαδικασία επί παραβάσει που κινεί η Επιτροπή, κατόπιν της καταγγελίας, κατά κράτους-μέλους καθώς και σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνει κατά μιας επιχείρησης. Ανάλογα με την περίπτωση, ο καταγγέλλων ενημερώνεται για τις διαδικασίες που έχουν ήδη κινηθεί και αφορούν το αντικείμενο της καταγγελίας.